

Підставивши дані експериментально-дослідницької роботи у наведену формулу, ми отримали такі результати: за показниками курсантів до і після експерименту величина χ^2 -критерію становила 2,56. Користуючись таблицею, де для заданої кількості ступенів свободи можна визначити ступінь значущості утворених відмінностей до і після експерименту, ми встановили, що значення $\chi^2=2,56$ менше відповідного табличного значення $m-1=2$ ступенів свободи, що становить 5,99 при вірогідності припущеної помилки менше, ніж 0,05%. Отже, експериментальне вимірювання показало, що традиційна система професійної підготовки недостатньо забезпечує курсантів професійними вміннями.

За показниками курсантів експериментальної групи величина χ^2 -критерію становила 34,63, що більше відповідного табличного значення, яке дорівнює 13,82 при вірогідності припущеної помилки менше, ніж 0,001%. Таким чином, отримані дані дозволяють говорити про ефективність обґрунтованих нами психолого-педагогічних умов формування професійних умінь військових психологів.

Таким чином, запропоновані нами психолого-педагогічні умови формування умінь майбутніх військових психологів виявилися ефективними та можуть бути використані у процесі професійної підготовки військових фахівців.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бельчиков Я.М. Деловые игры. – Рига, 1989. – 138с.
2. Бэндлер Р., Гриндер Дж. Трансформейшн. Нейролингвистическое программирование и структура гипноза. – С-Пб., 1995. – 317 с.
3. Веретина О.Р. Ролевая игра как метод моделирования диалога: – С-Пб., 1993. – 18 с.
4. Військове навчання та виховання. Збірник ситуаційно-рольових задач / Підг. Є.Г.Староконь. – Житомир: ЖВІРЕ, 2002. – 12 с.
5. Гиппиус С.В. Тренинг развития креативности. Гимнастика чувств. – С-Пб.: “Речь”, 2001. – 356 с.
6. Кокун О.М. Оптимізація адаптаційних можливостей людини: психофізіологічний аспект забезпечення діяльності: Монографія. – К.: Міленіум, 2004. – 265с.
7. Немов Р.С. Психология: Учеб. для студентов высш. пед. учеб. заведений. В 3-х кн. – 4-е изд. – М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, Кн. 3. Психодиагностика. Введение в научное психологическое исследование с элементами математической статистики. – 3-е изд. – М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 1998. – 632 с.
8. Нещадим М.І. Військова освіта України: історія, теорія, методологія, практика: Монографія. – К.: Видавничо-поліграфічний центр “Київський університет”, 2003. – 852с.
9. Тернопільська В.І. Психологія для старшокласників (від самопізнання до соціальної відповідальності). Навчальний посібник /За ред. проф. М. В. Левківського. – К.: Вид.учб.літ., 2003. – 229с.

УДК 378

М.В. Кошелєв

СПІРАЛЬНА МОДЕЛЬ ПЕДАГОГІЧНОГО ПРОГНОЗУВАННЯ ЕФЕКТИВНОГО НАВЧАННЯ

У статті поставлена проблема прогнозування ефективного навчання. Розглянуто стандартну послідовну модель прогнозування. Запропоновано удосконалену і спіральну моделі прогнозування ефективного навчання.

In articles the problem of forecasting of effective training is put. The standard consecutive model of forecasting is considered. The advanced and spiral models of forecasting of effective training are offered.

Однією з задач при організації сучасного педагогічного процесу як основи освітнього середовища є необхідність постійно виявляти за допомогою критеріїв якості [1][2] найбільш важливі фактори, що впливають на підвищення його ефективності [3]. Рішенню задачі підвищення ефективності навчального процесу, як складової освітнього середовища, значною мірою сприяє прогнозування як спосіб порівняння попереднього, теперішнього та майбутнього рівнів ефективності і оцінювання оптимальності вибору способів та засобів організації ефективного навчання. Проте спроби організувати визначення майбутньої ефективності навчального процесу в умовах сучасної шкільної практики вчителів дуже часто не приносять необхідного результату в зв'язку з тим, що в існуючій педагогічній теорії не має досить повної і методично вивіреної моделі прогнозування педагогічного процесу на основі сучасних засобів навчання. Тому задача розробки теоретичної моделі визначення майбутньої ефективності навчального процесу та її практичної реалізації – одна з найбільш важливих проблем організації прогнозування сучасного педагогічного процесу.

Метою даної роботи є розгляд стандартної послідовної моделі педагогічного прогнозування та дослідження її удосконаленого варіанта у виді спіральної моделі педагогічного прогнозування ефективного навчання.

Багато вчених, наприклад, В.А. Штофф, Г.П. Щедровицький й інші визначають загальнонаукове поняття моделі як аналог, схему, структуру, знакову систему визначеного фрагменту природної чи соціальної діяльності людини [4][5]. Уточнюючи концептуально-теоретичний зміст поняття моделі як об'єкта педагогічно-прогностичного дослідження, вчений Б.С. Гершунський в свою чергу, визначає педагогічну модель прогнозування як процес, що дозволяє одержати інформацію про можливі стани об'єкта навчання в майбутньому і про шляхи та терміни здійснення прогнозу цих станів [6].

Визначаючи структурний зміст педагогічної моделі прогнозування – її цілі, задачі, критерії оцінювання та уточнюючи способи, засоби і організаційні форми функціонування реального об'єкта педагогічної практики, вчені, зокрема І.В. Бестужев-Лада, Б.С. Гершунський, Я. Пруха, Т.А. Стефановська та інші, при прогностичному дослідженні пропонують використовувати послідовну модель із взаємозалежністю попереднього і теперішнього рівнів ефективності навчального процесу та визначення впливу цієї взаємозалежності на рівень ефективності майбутнього процесу навчання (рис. 1) [7][8][9].

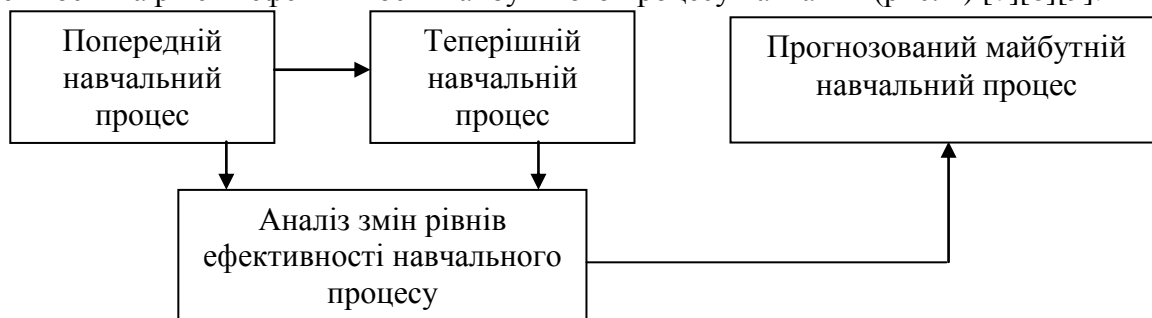

Рис. 1. Послідовна модель педагогічного прогнозування.

Застосування цієї моделі при побудові педагогічного прогнозування припускає збір інформації про стан попереднього та теперішнього навчальних процесів і визначення на основі цієї інформації стану майбутнього процесу навчання.

При багатьох позитивних якостях запропонованої моделі прогнозування, таких як: урахування закономірностей розвитку особистості учня у процесі організації його навчання і виховання; виявлення різноманітних взаємозв'язків, взаємодій і взаємозумовленості вимог навчального процесу і учбових можливостей учня в умовах попереднього і теперішнього навчальних процесів, розглянута модель, на наш погляд, володіє деяким недоліком.

При організації процесу педагогічного прогнозування майбутнього навчального процесу не враховується його передбачуваний стан ефективності. Тому на основі послідовної моделі педагогічного прогнозування, яка враховує попередній та теперішній стани навчального процесу, нами була запропонована удосконалена модель прогнозованого

навчання враховуюча і змодельований передбачуваний стан ефективності майбутнього процесу навчання [10] (рис. 2).

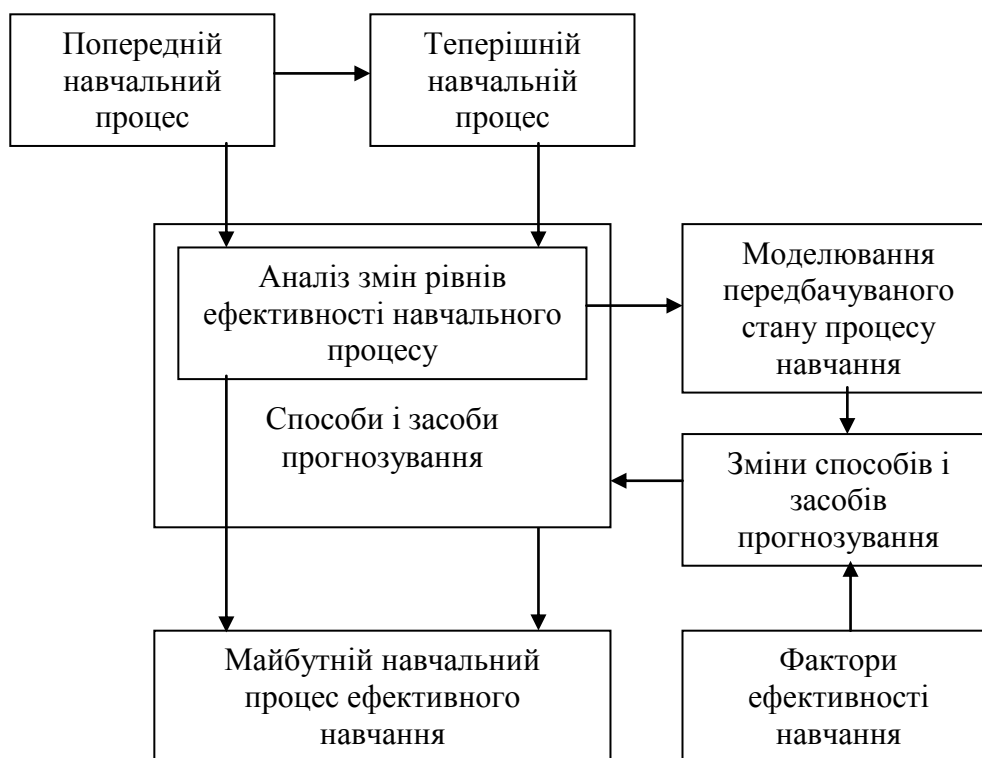

Рис. 2. Удосконалена послідовна модель педагогічного прогнозування.

Прогнозування навчального процесу на основі удосконаленої моделі може бути організовано не тільки з використанням навчальної інформації про стани попереднього та теперішнього навчання, але і дозволяє корегувати способи і засоби організації самого процесу прогнозування на основі змодельованої інформації передбачення про стан майбутнього процесу навчання. Моделювання передбачуваного стану процесу навчання організується з урахуванням змін (саморозвитку) способів і засобів прогнозування та факторів, що впливають на ефективність прогнозування цих способів і засобів, наприклад, факторів, які визначають ефективність навчання [2].

Організація процесу педагогічного прогнозування на основі послідовної моделі педагогічного прогнозування викликає також великі труднощі з урахуванням саморозвитку окремих повторюваних станів попереднього, теперішнього та майбутнього навчальних процесів, з точки зору урахування саморозвитку цих повторюваних станів та впливу на них факторів, які визначають ефективне навчання.

Розглядаючи педагогічні моделі прогнозування, з погляду їх ефективності, важливо визначити поняття ефективного прогнозування процесу навчання. Вченими ефективно прогнозування розглядається з різних точок зору, наприклад, як: прогнозуванні ефективності освітнього середовища (М.А. Коноплев) [11], прогнозуванні ефективності уроку (Е.Н. Колодич, В.П. Герасимов, О.А. Сичев) [12; 13], прогнозування ефективності застосування методів навчання (В.І. Авраменко, С.В. Арженовський, Б.С. Гершунський, Т.В. Димова) [6; 14; 15], прогнозуванні ефективності застосування засобів навчання (І.В. Бестужев-Лада, В.В. Гузєєв) [7; 16] та інші.

У загальнонауковому значенні поняття “ефективність прогнозування” співвідноситься з поняттям “ефект”. У різних науках цей термін стає синонімом термінів “корисний результат”, “корисна дія”, що приводить до бажаного результату [3]. Виходячи з останнього значення терміну “ефект”, можна визначити і поняття “прогнозування ефективного навчання”.

Прогнозування ефективного навчання, з нашої точки зору, – це якісний прогноз майбутніх результатів у навчанні. Причому ефективність такого прогнозування завжди тісно зв'язана з оптимальністю [17], тобто оптимальними результатами прогнозування. Виходячи з цього, можна говорити про те, що ефективні результати прогнозування можуть бути тільки в тому випадку, коли і способи, засоби і організаційні форми прогнозування є найбільш оптимальними. Таким чином, прогнозування ефективного навчання є похідною якістю оптимізації способів прогнозування.

Для підвищення якості та оптимальності прогнозу ефективного навчання на основі удосконаленої моделі педагогічного прогнозування нами пропонується нова спіральна модель педагогічного прогнозування (рис. 3).

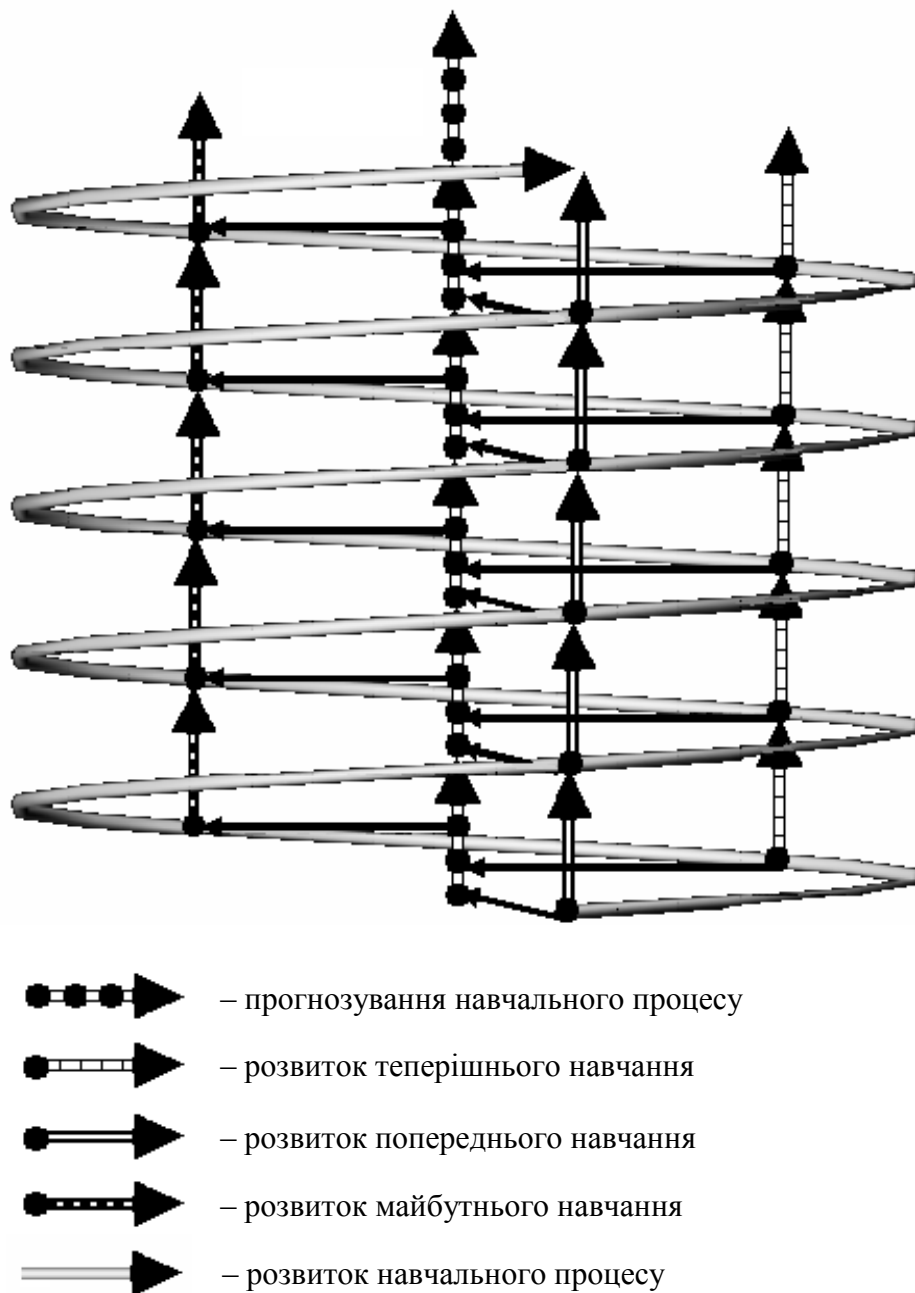

Рис. 3. Спіральна модель педагогічного прогнозування ефективного навчання.

Використання запропонованої спіральної моделі в педагогічному процесі дозволить, на наш погляд, доповнити послідовну модель педагогічного прогнозування можливістю відстеження змін навчального процесу на кожному новому рівні його розвитку – спіральному витку об'єктних відповідностей повторюваних станів процесу навчання. Де під об'єктними відповідностями ми будемо розуміти кожен наступний розвиток (прогресивний чи регресивний) деякої відповідної характеристики процесу навчання, наприклад, його ефективності.

Застосування спіральної моделі прогнозування процесу навчання дозволить, на наш погляд, найбільш ефективно організувати урахування всіх змін педагогічного процесу та впливу на ці зміни об'єктивних факторів ефективності навчання, прогнозувати розвиток як самого педагогічного процесу так і впливу факторів ефективності на навчальний процес.

При організації педагогічного прогнозування на основі запропонованої нами спіральної моделі постійно відслідковуються зворотні зв'язки корекції процесу прогнозу. Прогнозування ефективного навчання, в цьому випадку на основі спіральної моделі дозволяє проводити повний порівняльний аналіз усієї сукупності розвитку повторюваних етапів попереднього, теперішнього і майбутнього процесів навчання, якісних змін рівнів ефективності кожного з цих процесів (попереднього, теперішнього і майбутнього) та оптимальності застосування способів, засобів та організаційних форм прогнозування на кожному етапі та рівні з урахуванням їх складних взаємозв'язків (рис. 4).

Спираючись на вищевикладене, можна говорити, що прогнозування ефективного навчання – це визначення ступеня близькості до прогнозу дійсності педагогічного процесу, до найбільш необхідного прогнозованого результату навчання, тобто характеризування відношення між рівнями (станами) етапів деякої навчальної діяльності (попереднього і теперішнього навчальних процесів), способами прогнозування і його кінцевої або заданої цілі (майбутнім процесом навчання). З цієї позиції прогнозування ефективного навчання можна вважати визначенням мір послідовних якісних змін ефективності від попереднього навчального процесу до теперішнього і від теперішнього до майбутнього.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Луценко Е.В., Лаптев В.Н, Третьяк В.Г. Прогнозирование качества специальной деятельности методом подсознательного (подпорогового) тестирования на основе семантического резонанса // Материалы II межвузовской научно-технической конференции. – Краснодар: КВИ, 2001. – С.127-128.
2. Подласый И.П. Теоретические проблемы дидактического прогнозирования. Автореферат дисс. ... докт. пед. наук. – К., 1977. – 152 с.
3. Прокопенко І.Ф., Євдокимов В.І. Педагогічні технології: Навч. посібник. – Харків: Колегіум, 2005. – 224 с.
4. Штофф В.А. Понятие модели в современной науке // Некоторые вопросы диалектического материализма. – Л., 1963.
5. Щедровицкий Г.П. Модели и моделирование в проектировании систем “человек-машина” (1980) // Вопросы методологии. – 1991. – № 4. – С.3-9.
6. Гершунский Б.С. Педагогическая прогностика. Методология, теория и практика. – К.: Вища школа, 1986. – 198 с.
7. Бестужев-Лада И.В. Рабочая книга по прогнозированию. – М.: Мысль, 1983. – 300с.
8. Гершунский Б.С., Пруха Я. Дидактическая прогностика. – К.: Вища школа, 1979. – 240 с.
9. Стефановская Т.А. Классный руководитель: Функции и основные направления деятельности. – М.: Издательский центр “Академия”, 2006. – 192с.
10. Кошелев М.В. Модель прогнозованого навчання // Педагогіка та психологія: збірник наукових праць. – Харків: ХНПУ, 2005. – Вип. 27.
11. Коноплев М.А. Прогнозирование приоритетных проблем и направлений научных исследований по педагогике высшей военной школы: Дис. ... канд. пед. наук. – М., 1992. – 182 с.
12. Колодич Е.Н. Формирование прогнозирования в процессе решения учащимися практических задач: Дис. ... канд. психол. наук. – Минск, 1992. – 172 с.
13. Герасимов В.П., Сычёв О.А. Индивидуальные особенности прогнозирования в зависимости от силы нервной системы // Многомерный мир человека как предмет психологического исследования: Материалы IV региональной школы молодых ученых (28 января – 2 февраля 2002 г.) – Бийск: НИЦ БПГУ им В.М. Шукшина, 2002. – С. 61-71.
14. Авраменко В.І. Методи і моделі прогнозування: Методичні вказівки для студентів економічного факультету заочної форми навчання. – Дніпродзержинськ, 2000. – 28 с.
15. Дымова Т.В. Обучение будущих учителей педагогическому прогнозированию: Дис. ... канд. пед. наук. – Астрахань, 1998. – 188 с.
16. Гузеев В.В. Планирование результатов образования и образовательная технология. – М.: Народное образование, 2000. – 240 с.
17. Бабанский Ю.К. Оптимизация учебно-воспитательного процесса. – М.: Просвещение, 1982. – 192 с.

УДК 378.147

І.М. Лапшина

ВПРОВАДЖЕННЯ ГРУПОВИХ ФОРМ НАВЧАННЯ У ЛІНГВОДИДАКТИЧНУ ПІДГОТОВКУ МАЙБУТЬОГО ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

У статті аналізується досвід впровадження інтерактивних організаційних форм на заняттях з методики викладання нерідної (російської) мови, значення й особливості підготовки майбутнього вчителя до застосування нетрадиційних прийомів у мовно-мовленнєвому розвитку молодших школярів.